

REALITAT I FUTUR DEL POBLE ALBANOKOSOVAR

Shkëlzen Maliqi

Escriptor albanokosovar i articulista polític

Ponència transcrita, pronunciada en albanès

En la primera part parlaré de la situació general a Kosova i en la segona part contestaré les seves preguntes. La retirada de les forces sèrbies i el ràpid desplegament de la Força Internacional de Pau no van fer només el final de les operacions militars a Kosova. Van tenir conseqüències enormes. De fet podem parlar d'un efecte estratègic, geoestratègic, calidoscòpic en el qual el moviment d'un element en el mosaic comporta la creació d'una configuració completament nova en les relacions a la regió, la qual cosa significa que els Balcans que coneixíem abans de la intervenció de l'OTAN són ara quelcom diferent dels Balcans creats després de la intervenció. La intervenció va ser també una resposta a una gran crisi humanitària, una obligació per la sensibilització, per posar fi a una neteja ètnica i a l'enginyeria ètnica violenta. També va significar la consciència a Europa de que Kosova i els Balcans són parts inseparables d'Europa, i que Europa ha d'assumir la responsabilitat del desenvolupament global i la integració d'aquesta regió en totes les estructures vitals d'Europa. A principis d'aquest segle l'eslògan principal dels moviments polítics i nacionals als Balcans era: Balcans per a, ha de pertànyer al poble dels Balcans. Això era la rèplica a les aspiracions colonitzadores dels poders europeus. En canvi, malgrat aquest eslògan, el poble dels Balcans malauradament no tenia la força per a la seva pròpia gestió dins d'aquestes relacions molt entrelaçades caracteritzades per una barreja d'interessos nacionals, religiosos, territorials, econòmics i demés. Necessitaven una intervenció permanent per poders d'Europa o la presència d'alguna força delegada. En la primera meitat d'aquest segle, amb la creació de Iugoslàvia, sota hegemonia Sèrbia, aquesta força delegada estava a Belgrad.

Belgrad, en efecte, havia estat elegida per fer el paper de centre geoestratègic de la regió, el nus d'aspiracions entrelaçades, creuades, nacional i estatal. Ara Belgrad ha perdut, està perdent definitivament aquest paper i la comunitat internacional, o més exactament els centres que busquen resoldre la seguretat mundial, estan buscant una variant a la seguretat regional. El principi constitutiu de les noves estructures de seguretat regional, primer sota la tutoria de l'OTAN, hauria de ser un equilibri del fort i del potencialment fort amb estructures de cooperació més que de dominació. Un Pla Marshall pels Balcans podria donar un desenvolupament accelerat de la regió creant una infraestructura de cooperació i de connexió sobretot amb un mercat comú; un procés més actiu d'integració dels Estats balcànics amb la Unió Europea s'ha suggerit que podria ser una via ràpida de canvi de l'esperit de conflictes i disputes en un esperit de cooperació, responsabilitat mútua en la creació d'un futur comú. I com a immediates conseqüències de la intervenció de l'OTAN tenim el declivi de Sèrbia des d'una posició militar, dominant, i una força política en força de segon grau, o igual a la dels altres Estats de la regió. La destrucció definitiva de la capacitat militar sèrbia amb el bombardeig, la desaparició dràstica del seu potencial econòmic, amb la seva conversió i adaptació òbviament massa tardana després de la ruïna del sistema comunista, han significat la continuació de la bogeria d'una elit política sèrbia que va triar la via de la ceguesa i l'autodestrucció. Els moviments arrogants del règim de Milosevic eren completament contraproductius, no només cap dels objectius de creació de la Gran Sèrbia s'han realitzat sinó que els serbis com a nació han estat portats a ocupar la posició potser més baixa en la seva història. Com Estat, Sèrbia ha

estat expulsada de la comunitat internacional i les perspectives de desenvolupament d'una nació sèrbia són molt obscures mentre es trobi sota el poder d'aquest règim. L'arrogància d'aquest règim també ha fet perillar la supervivència de la federació de Sèrbia i Montenegro. El lideratge democràtic i occidentalitzat de Montenegro, assetjat per l'exèrcit serbi, es veu forçat a buscar una manera de fer secessió respecte el germà gran, que du a terme polítiques d'exterminació i destrucció.

La caiguda actual de Sèrbia fa perillar també l'èxit relatiu de les "guerres d'alliberament" de Sèrbia; la República de Sèrbia a Bòsnia, que segons l'acord de Dayton és part integral de Bòsnia, de la Unió Bosniana. Abans de la caiguda de Sèrbia a Kosovo, la República Sèrbia a Bòsnia podia comptar amb les capacitats polítiques i militars de Belgrad, fins i tot dins el context de la política irredentista, buscant unir la República Sèrbia i Sèrbia en un únic Estat ètnic. Però el debilitament obvi de Sèrbia, així com la destrucció sistemàtica de les seves connexions amb el món, han fet d'aquest irredentisme una utopia. No es pot practicar en la realitat, no hi ha cap possibilitat de que els serbis s'uneixin com a resultat d'una imposició política i militar per part de Belgrad, ja que els serbis no són superiors en armes ni en capacitat econòmica i de mobilització. Algunes prediccions anteriors deien que l'obstinació del règim serbi actual portaria a tals extrems d'autodestrucció que tindria com a resultat la total divisió de Sèrbia, és a dir, el seu territori es trobaria entre fronteres similars a les de principis del XIX, però això vol dir la secessió de Vojvodina i Sandzak, i per ara el guió no sembla real, en canvi hi ha una possibilitat de disturbis interns a Sèrbia i Iugoslàvia que portarien a una guerra civil i a la total divisió de Sèrbia entre regions amb interessos separats.

Després de la intervenció de l'OTAN, Kosovo va entrar en una nova fase d'estatut polític i de desenvolupament des de la segona meitat del segle XIX, Kosovo va ser el territori amb un estatut inestable. S'han fet molts esforços, gairebé tots violents, per donar-li algun estatut a Kosovo. Tinc aquí una petita llista per períodes, cronològica, dels canvis en aquest estatut de Kosovo des dels darrers 100 anys. Primer Kosovo com a part d'Albània ètnica en el marc de l'Imperi Otomà, com estat vassall o amb un estatut autònom. Segon com a part integral de Sèrbia des de les guerres balcàniques de 1912 a 1913. Tercer, Kosovo com a part integrant del regne iugoslau després de la primera Guerra Mundial. Com a part, quart, d'Albània ètnica durant la segona Guerra Mundial. Cinquè com a unitat autònoma dins de la República de Sèrbia en la Federació iugoslava després de la segona Guerra Mundial. Sisè, Kosovo com a unitat molt autònoma i ja en desigualtat de drets amb els altres membres de la Federació després de la reconstrucció de la Federació iugoslava en els anys de 1968 a 1974. Setè, Kosovo com part reintegrada de Sèrbia després de l'annexió forçada en els anys 1989 a 1990. I finalment vuitè, Kosovo com a república virtual independent des de la declaració d'independència i proclamació de la República de Kosovo pels membres albanesos de l'assemblea kosovar el juliol i setembre de 1990.

Des del Congrés de Berlín i la formació de l'Albanian League a Prizren el 1878 cada poder que va governar a Kosovo va ser molt curt i el que més interessa és que, com un pèndul, es transfereix el poder a la majoria albanesa, després a la sèrbia i viceversa. Després del Congrés de Berlín, Sèrbia va aconseguir dur a terme una neteja ètnica de les zones habitades per la majoria albanesa. Però els esforços per treure els albanesos de Kosovo després de la primera Guerra Mundial i colonitzant aquest territori per serbis i montenegrins van fracassar. Només el règim de Milosevic, governat per plans ultranacionalistes de l'Acadèmia Sèrbia de Ciències i Arts i l'Església ortodoxa sèrbia, va aconseguir projectar un sistema de repressió total i apartheid que va resultar en la rebel·lió d'Albània i la guerra mentre que l'exèrcit serbi va començar una campanya de destrucció sistemàtica dels assentaments, massacres de civils i evacuació massiva d'albanesos de Kosovo. Però la intervenció de l'OTAN va bloquejar aquesta solució final de la qüestió albanesa a Kosovo. Ara Kosovo té un estatut temporal de territori sota la vigilància de l'ONU. Es pensa que aquest mandat de protectorat definirà en més detalls. Oficialment Kosovo seguirà sent considerat com

a part de la Federació de la República de Iugoslàvia perquè ningú vol crear un precedent en tant que a canvis de fronteres internes a l'antiga Iugoslàvia com a federació, que és un tema sobirà, un súbdit sobirà de dret internacional. Però objectivament Kosova estarà fora de la jurisdicció de Belgrad al menys durant el període de protectorat, fins que s'estableixin institucions d'autogestió substancial a Kosova que tindran la capacitat de negociar les condicions de les seves futures relacions amb Sèrbia i Iugoslàvia.

El que canvia de manera important la postura negociadora de Kosova és el fet de que Sèrbia i Iugoslàvia no tindran el control sobre Kosova i les negociacions sobre l'estatut final tindran lloc sota la protecció del control eficaç, efectiu, de la Kfor per una part i els organismes d'autogestió de Kosova per una altra, la qual cosa garanteix a Kosova un estatut mínim d'unitat federativa separada. Però és quelcom que encara s'ha de decidir, que no es pot imposar en tot cas. Una altra qüestió serà la d'avaluar la successió de la sobirania de l'actual Federació Iugoslava, si no es desintegra mentre tant. En to cas, en qualsevol perspectiva futura, Kosova segueix sent una entitat legal, jurídica, territori-política en dret internacional amb capacitat d'associar o desassociar els seus interessos amb altres entitats a la regió. En aquesta perspectiva totes les opinions queden obertes llevat la de qualsevol mena d'integració de Kosova amb Sèrbia, tot i que hagi canviat una Sèrbia democràtica.

Al final de la crisi regional aquesta nova entitat kosovar, tot i que formalment tingui un estatut inferior, tindrà capacitats comparables a les de la República Sèrbia, que és part de la Unió Bosniana. Si la República Srpska comença una política separada i aquesta política la suporta Sèrbia, llavors Belgrad no tindrà cap argument per rebutjar les aspiracions separatistes i irredentistes dels albanesos de Kosova sobre la base d'un principi molt senzill: el que vols per a tu mateix ho has de donar als altres. En condicions més normals, els serbis i albanesos podrien cooperar per establir els seus propis Estats ètnics separats. Aquesta visió irredentista té un recolzament força fort entre les forces nacionalistes locals, així com el recolzament d'alguns geoestrategues internacionals amb influència, com per exemple l'antic secretari d'Estat nord-americà Henry Kissinger que va suggerir una solució pragmàtica a la crisi dels Balcans en la qual Occident abandonaria la seva insistència fútil i hipòcrita per crear uns Estats i societats multiètniques artificials quan és obvi que la tendència majoritària a la regió és una que busca la creació d'Estats ètnics. Kissinger s'oposa a les mesures actuals parcials i a la imposició de quelcom que no tingui resultat, per tant proposa un reconeixement immediat de la independència de Kosova que es compensaria donant a la República serbobosniana la possibilitat d'unir-se amb Sèrbia i deixar les altres parts de Bòsnia que decideixin el seu propi destí. Se sap que entre els bosnians musulmans hi ha una tendència influenciant que està a favor de la formació d'un Estat independent, "la petita Bòsnia", que trencarà les relacions artificials amb serbis i els croats traïdors. La desintegració de la Unió de Bòsnia d'aquesta manera donaria llum verda a la reconstrucció ètnica de les fronteres als Balcans. Actualment i per algun temps encara hi ha poques possibilitats que aquesta solució cínica i extremadament pragmàtica sigui aprovada per la comunitat internacional que ha fet ja grans errors tancant els ulls davant d'accions de neteja ètnica i enginyeria ètnica, quan en principi i en les seves declaracions polítiques estava en contra d'aquestes coses.

Les presumpcions més realístiques oposades als pensaments de Kissinger i de les persones que comparteixen les seves idees són que la comunitat internacional bloquejarà aquest *affaire* ètnic, aquesta negociació ètnica, i de fet Kosova servirà d'espectre per a qualsevol aspiració sèrbia a Bòsnia de forma radical i això en realitat ajudaria a impedir que Sèrbia creui el riu Drina i que tota la regió dels Balcans tingui pau per un llarg període de temps, la qual cosa és bona no només en termes econòmics, polítics i socials sinó també en pla de reconciliació, d'establiment de noves relacions entre les nacions i els Estats de la regió. Tot i que les aspiracions sèrbies puguin ser com un nus i anar-hi en contra, i fracassin, les aspiracions albaneses per a la independència i unificació amb Albània poden ser un element més desestabilitzador

per a futurs processos. Encara avui és clar que ni els serbis a Bòsnia ni els de Kosova tenen el volant del futur a les seves mans, més aviat el tenen els estrangers. A Kosova les aspiracions d'Albània augmentaran degut a la massiva fugida de serbis de Kosova. No seria natural pels albanesos abandonar la idea d'independència o d'integració amb Albània quan no hi ha un gran nombre de serbis a Kosova. Sense els serbis a Kosovo, la simetria amb la República sèrbia a Bòsnia semblaria injusta als albanesos, no justificada i a curt termini.

Ara els parlaré de si hi ha divisió a Kosova. El perill d'una divisió de Kosova és important en el moment de les operacions militars, quan els russos exigien rebre una zona del nord de Kosova per controlar-la ells amb el seu exèrcit. Després d'un acord passat sobre el caràcter cooperatiu de la participació de Rússia amb les seves tropes a Kosova, aquest perill ja no existeix. És clar que hi ha temptatives actuals per crear una mena de canton o divisió administrativa sèrbia a la part nord de la ciutat de Mitrovica, que podria fer reprendre les tendències cap a una divisió parcial de Kosovo, però no són més que el darrer intent de les forces radicals sèrbies per rescatar quelcom del seu concepte de territoris ètnics exclusius. Kosova ara és un territori sota mandat de l'ONU en el seu conjunt i això desarma qualsevol aspiració de divisions ètniques. Se suposa que es fixaran altres mecanismes per protegir les minories i els monuments religiosos i culturals a Kosovo, per exemple els monestirs medievals a Kosovo, que els serbis pretenen que són només seus, podrien veure's protegits proclamant-los com a zones extraterritorials. Les vibracions positives en quant a la intervenció a Kosova es faran evidents en els Estats veïns també aviat. El gran vencedor ha de ser Albània, qui durant anys i anys es va barallar per trobar una sortida a un cicle de crisis estava cada vegada més bloquejat en l'escalada de la crisi de Kosova. El cercle viciós es creava perquè, fins que hi hagués una solució a la qüestió de Kosovo, no podia entrar cap ajut ni inversions estrangeres i, sense ajut, Albània no podia començar a reconstruir les funcions elementals d'una societat. S'ha d'examinar l'efecte estabilitzador de la nova situació a Kosova. A Albània les condicions es crearan de noves eleccions sense tanta paciència com la que va caracteritzar la situació anterior desesperada. Un element relaxant a Albània serà el de les expansions de les comunicacions amb Kosova i l'interior dels Balcans; Albània directament o indirectament participarà de la reconstrucció de Kosova, encara que sigui com a regió transitòria i això tindrà una influència sobre el desenvolupament de la part nord, aïllada i endarrerida del país. Si un Pla Marshall pels Balcans es posa en pràctica, com es va anunciar en diverses ocasions, Albània sens dubte hi estarà inclosa i obtindrà no només fons per a desenvolupar les infraestructures i comunicacions, sinó també la confiança necessària per inspirar a inversors independents, que són tan importants com els dels governs i programats.

Ara anem a veure quin impacte pot tenir la intervenció de l'OTAN sobre l'estabilitat de Macedònia. Després del moment decisiu a Kosova, està clara la miopia de les actituds de Macedònia en quant a veure la gran onada de refugiats de Kosova, i també la seva actitud pro-sèrbia dins la solució d'aquesta crisi de Kosova. Les pors de que la separació de Kosova de Sèrbia causés la desestabilització de Macedònia i de que els albanesos repetirien la mateixa situació a les regions de Macedònia habitades per majoria d'albanesos es van veure totalment injustificades. Des de l'estiu del 94 en un article titulat "Kosova i la qüestió de l'estabilitat de Macedònia" jo he defensat una tesis oposada a les de la major part dels analistes que feien advertències sobre la situació a Macedònia i la possibilitat d'una influència explosiva de la independència de Kosova sobre aquest fràgil Estat. En resum jo deia que, si Kosova era independent i Macedònia romania com a Estat sota vigilància internacional, no hi hauria cap mena de tensió greu en la regió, la situació explosiva als Balcans es refredaria i es reduiria a diversos conflictes sobretot bilaterals, la qual cosa es podria controlar fàcilment.

Si Kosova està dividida de Sèrbia, els albanesos no tindran cap interès en dividir Macedònia, provocant una guerra encara més gran. A Tirana tant com a Prístina i

Tetovo els interessa mantenir una Macedònia multiètnica, oberta als seus veïns i per descomptat oberta a la cooperació amb Albània i Kosova.

I ara s'ha de posar a prova aquestes afirmacions meves. Ni tan sols la gran crisi de refugiats va provocar una desestabilització de Macedònia. Les divisions i problemes de Macedònia són interns, no depenen de l'estatut de Kosova. L'estabilitat de Macedònia s'hauria de monitoritzar, vigilar, i degut a les relacions sensibles, nombroses, i als interessos que hi ha, hi ha moltes garanties. En realitat, llevat amb el règim de Milosevic, a ningú no li interessa iniciar una crisi a Macedònia perquè cadascú tem sortir-ne perdent de la crisi. En el període que ve d'estabilització de Macedònia es veurà ajudat per la presència forta de l'OTAN, la qual cosa no permet cap sorpresa. El primer requisit d'estabilitat interna de Macedònia és el desenvolupament d'un sistema realment democràtic que no permetrà cap discriminació contra qualsevol ciutadà sobre la base de religió o ètnia. Els albanesos a Macedònia han de tenir tots els seus drets polítics i nacionals.

Finalment voldria donar-los algunes idees relatives al factor internacional després de la intervenció. La intervenció de l'OTAN a Kosova, tot i que va ser un èxit, va ser un repte per a la comunitat internacional, des de diversos aspectes geoestratègics i de seguretat. La crisi va ser el primer gran conflicte després de la guerra freda que va reprendre l'antiga rivalitat entre els Estats Units i Rússia. I va semblar, una vegada més, que el món anava a dividir-se en dos blocs amb conseqüències impredecibles. El règim de Milosevic durant aquest conflicte desesperat amb l'OTAN semblava haver comptat amb una reacció més decisiva i estricta per part de Rússia, que podria arribar a una resolució final segons el pla serbi o com a mínim una divisió de Kosova. Però Rússia, que ella mateixa està en una situació econòmica, sistèmica i política de crisi, no va ser capaç de recolzar aquesta proposta arriscada que li venia de Belgrad que és no només ja una renovació de la guerra freda sinó que també oferia formació d'un estat mutu amb Rússia i Belarus. I Rússia, tot i que estava en contra del bombardeig de Sèrbia, va rebutjar qualsevol compromís de confrontació. Moscú va participar en la mediació de l'acord per assegurar la presència de les tropes russes a Kosova. Al contrari de la intervenció a Bòsnia, quan es va especular que la presència de les forces de pau duraria un determinat període de temps, aquí les tropes de pau posicionades a Kosova no tenen cap limitació de temps; hi seran mentre siguin necessàries, és a dir, fins que les condicions per a una estabilitat completa estiguin provistes. La qüestió de quan s'arribarà a aquesta estabilitat, en 5, 10 o 25 anys, no es considera com un problema actualment. És cert avui dia que les tropes de pau es quedaran a Bòsnia, Kosova, Macedònia i Albània durant un període més llarg perquè són els punts més fràgils de la regió.

Actualment és important que el consens s'hagi aconseguit sobre la necessitat de l'estació d'aquestes forces de pau. Per a l'OTAN, com a organisme superior de defensa, el final de la guerra freda havia estat un gran repte, amb la qual cosa la crisi dels Balcans els havia obert una actuació per més temps i va portar a la transformació del mandat i de les funcions d'aquest organisme de defensa. Però per no reduir l'acció de l'OTAN a una acció temporal segons algunes especulacions que surten de la teoria de la conspiració, segons les quals la crisi dels Balcans es va iniciar per justificar la persistència i existència de l'OTAN a Kosova i a la regió, és necessari involucrar-hi a altres organismes internacionals. Potser el fet que en el moment de la intervenció a Kosova al capdavant dels governs en els fràgils Estats i entitats hi havia polítics d'una nova generació amb uns 30 anys d'edat és un senyal positiu, perquè aquests polítics no demostren tenir els prejudicis i l'animositat de les generacions anteriors que han causat disputes i conflictes. És quelcom prometedor, per descomptat.

Finalment, voldria fer algun comentari sobre una qüestió crucial, la del futur estatut de Kosova i, ara que aquest estatut és un estatut obert, els hi voldria donar una llista d'arguments a favor de per què Kosova hauria de ser independent. Amb la intervenció de l'OTAN i la retirada de les forces militars i paramilitars sèrbies de Kosova, la majoria

de la població civil sèrbia ha marxat; la demografia abans era de 9 a 1 a favor dels albanesos, és ara de 19 a 1. Què podrien voler els serbis amb aquesta ràtio demogràfica llevat del respecte complet dels seus drets culturals i la protecció dels seus monuments històrics i culturals. Per la seva banda els albanesos tenen una sèrie d'arguments més convincents a favor de la seva independència; en citarem alguns. Primer, Kosova és un país únic en tots els seus aspectes: geogràfic, una vall envoltada de muntanyes, culturalment és molt diferent de Sèrbia, la manera de viure, els costums, l'organització de la vida a les ciutats i els pobles, la llengua i la cultura dominant no tenen res a veure amb Sèrbia, quan es creua la frontera de Kosova a Sèrbia les diferències són òbvies immediatament. Sèrbia i Kosova són països separats, pertanyen a dos móns diferents. Segon, els albanesos van patir una injustícia històrica quan Kosova va ser ocupat de forma legalitzada el 1912, gairebé la meitat de la nació d'Albània va viure i segueix vivint a Kosova, l'altra meitat va poder crear el seu propi estat independent, és a dir Albània. D'altra banda, la població sèrbia que viu a Kosova constituïa només un petit percentatge de tota la població sèrbia dels Balcans. Si la remodelació del mapa de l'antiga Iugoslàvia es basa en el principi de territori ètnic dictat de la manera més militant per Belgrad seria una anomalia extraordinària si a Kosova se li imposés un estatut sota sobirania sèrbia. Tercer, els serbis mai no han pogut dur a terme una política raonable basada sobre relacions de veïns i d'igualtat amb els albanesos. Per als albanesos l'experiència de convida sota sobirania sèrbia sempre ha estat amarga; durant els últims 80 anys, i finalment, els serbis han demostrat clarament que només els interessa una Kosova sense albanesos. Un poble amenaçat amb genocidi té tot el dret a buscar la seva independència. Quart, la independència de Kosova permet la creació d'un equilibri regional. Amb la fi del regne anormal de Sèrbia sobre Kosova no hi haurà més punts de tensió, de crisi, una amenaça per a la seguretat i la pau de la regió. I de fet la creació d'una República de Kosova portaria a la solució del problema albanès als Balcans, similar a la creació de la República Srpska a la Unió Bosniana, solució per a la qüestió sèrbia als Balcans. Tot i que la creació d'aquests Estats va estar precedida per crims contra la humanitat i guerres, en canvi van crear un equilibri necessari geoestratègic a la península balcànica. El regne de Milosevic ha comès actes diabòlics i ell i els seus col·laboradors mereixen ser jutjats per crims de guerra a La Haia, però els geoestrategues cíncics com Henry Kissinger ho admeten, hem de fer front a la realitat del terreny. Una altra solució que involucra la permanència de Kosova dins el territori de Sèrbia i Iugoslàvia, encara que sigui una autonomia o unitat federal, seria la d'un reinici de la crisi i de la guerra serbo-albanesa en el futur. Les federacions políticament imposades sobre els Estats no han estat mai exitoses. L'actual federació de Sèrbia i Montenegro sembla que està vivint els seus darrers dies també, per tant no té sentit insistir en què Kosova s'integri en un Estat que ha començat a desintegrar-se. De fet, sense plena desintegració de l'antiga Iugoslàvia no pot haver cap procés d'integració basat en nous principis. El règim i el sistema a Sèrbia han de canviar perquè puguem contemplar un nou futur. També una desnazificació de Sèrbia s'exigeix perquè pugui trobar una nova i sana via amb els seus veïns. Aquests processos no es poden realitzar de manera fàcil i ràpida, per tant, Kosova no es pot imaginar com a identitat en espera de la curació del seu boig sobirà. Un control internacional serà més fàcil i més ràpid per dur a la independència a Kosova que l'aproximació de les dues bandes.

Tinc més coses a dir-los però crec que no és tan important com el debat, crec que hem arribat al moment de fer-lo. Crec que realment el que els interessa és plantejar preguntes i rebre respostes, per tant acabaré aquí.